

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 5. De obligatione legis naturalis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

pra consistat in propositionibus practicis, quae innotescunt ex circumstantiis tantummodo particularibus, ac pertinentibus propriae ad unam tantummodo civitatem, vel provinciam, vel regnum: cum ius gentium consistat proprie in propositionibus practicis, quas circumstantiae generales, seu gentibus omnibus communes, manifestant: qualis est necessitas permutandi res ad subueniendum indigentiae humanae: ostendens quod fieri debeant emptiones, & venditiones.

Ex quibus licet intelligere ius gentium dici, non quod ad illud constituendum omnes gentes conveniant; sed quod recipiatur ab omnibus gentibus; ratione illud ubique terrarum, simili modo, simili de causa comprobante, ac dicente. Licet etiam intelligere ius gentium nec naturale, nec humanum absolute esse: sed inter utrumque medium, quia natura illud non dicitur absolute, sed suppositum a aliqua circumstantia, praesertim suis, quem homines sua voluntate sibi proponunt. Neque pendet ex sola hominum voluntate, quia supposito sine, quem voluntas ipsa praestituit; na ura illud perinde dicitur ac ius naturale. Hoc igitur discrimine inter ius naturale, gentium, & humanum distinguuntur: quod primum absolute, & secundum ex suppositione alicuius circumstantiae communis, notum sit: & id eo apud omnes homines idem sit: verumtamen verò ex particularibus circumstantiis loci, temporis, personarum diiudicetur. Vnde fit ut non idem, sed varium sit apud varias gentes, pro varia qualitate locorum, temporum, & personarum.

Discrimen verò illud quo in lege prima ff. De iust. & iure, ius gentium à naturali distinguitur, quod illud sit humani generis proprium: ut Deum esse colendum, obtemperandum esse parentibus. Hoc verò, sic omnium animalium commune, ut vitam propriam conservandam esse, liberos esse educandos. Illud inquam, discrimen non admodum placet, quia secundum ipsum, praecipua Decalogi, aliaque omnia, quae secundum hominis inclinationem propriam ratio dicitur, ut honestè vivendam esse, dici deberent iuris gentium, quod videtur absurdum esse.

CAPVT V.

De obligatione Legis naturalis.

SVMMARIVM.

- 41 Lex naturalis, sicut & positiva praecipit, prohibet, punis, & permittit.
- 42 Lex naturalis praecipiendo, ac prohibendo, obligat in conscientia omnes homines ratione vrentes.
- 43 Legem naturalem immutabilem esse, intelligendum est cum triplicis restrictione.
- 44 Nulla est exemptio à lege naturali, per eius abrogationem.
- 45 Aliqua esse potest per declarationem: & quomodo.
- 46 Nulla esse potest per dispensationem proprie dictam.
- 47 Aliqua esse potest per dispensationem impropiam: & qua ratione.

Quod ad iudicandum de peccatis potissimum spectatur in lege, est obligatio: ratione cuius ille peccat, qui praescriptum illius transgreditur. Ut autem intelligatur quoniam obligatio sit legis naturalis aduertendum est, eam per propositiones practicas ex quibus constituitur, exercere legis officia de quibus sub finem praecedentis tractatus egimus.

Quomodo lex naturalis exercet legis officia.

SECTIO I.

Primum enim praecipit multa honesta, secundò vetat omnia turpia. Multa honesta dico, non autem omnia: quia etsi generalissima propositio: Bonum est sectandum, & malum fugiendum, imponat obligationem; ut si nobis sit moraliter operandum, operemur bene & conuenienter rationi: non autem malè & contra rationem: quae operatio bona ac conueniens rationi, eadem sit quae virtutis, atque honesta: operatioque mala & rationi contraria, sit eadem quae vitij ac turpis. Nihilominus non ut omnis actio vitij in particulari prohibita est lege naturali: ita omnis actio virtutis in speciali

praecipitur eadem lege, quemadmodum notat D. Thomas 1. 2. q. 94. art. 3. Et manifestum est ex eo, quod multae actiones virtutis, ut perpetuae castitatis, paupertatis voluntariae, & quaedam aliae in ipsa etiam sacra Scriptura positae, sint in consilio: quod sequi, vel non sequi relinquitur libere. Deinde quae sunt quaedam actiones virtutum, quas ex praecipito humano suscipimus, ut ieiunium Quadragesimale & ad quas eo sublato nemo se adstringi iudicaret: vnde patet, non omnè quod est secundum rationem, seu ex virtute censeri debere in praecipito esse: sed nonnunquam tantum esse in consilio: quod qua ratione discerni possit intelligetur perdicenda in seq. 16. cum agitur de discrimine inter praecipitum & consilium.

Tertiò lex naturalis punit suos transgressores remorsu conscientiae, seu voluntatis tristitia proveniente ex testimonio, & accusatione propriae conscientiae murmurantis aduersus eam: eo quod in malum consenserit: iuxta illud Apost. ad Rom. 2. Ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum; & inter se inuicem cogitationum accusantium, aut etiam defendentium. Patremò permittit indifferentia, diciturque minora mala posse à Magistratibus tolerari, ad vitanda maiora.

Quod Lex naturalis obliget omnes homines ratione vrentes.

SECTIO II.

Quod autem lex naturalis praecipiat, & prohibendo obliget in conscientia, illiusque transgressio peccatum non modo veniale esse possit, sed etiam mortale, patet ex ca. 1. Epist. ad Rom. cum dicitur: Tradidit eos Deus in reprobum sensum, ut faciant quae non conueniunt, &c. Qui cum iustitiam Dei cognouissent, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt digni sunt morte.] E. Galat. 5. Manifesta sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, &c. quae praedico vobis sicut praedixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur.] Obligat verò lex naturalis omnes homines ratione vrentes cuiuscumque conditionis sint, & ubicumque agant: quoniam ut natura in omnibus hominibus eadem est, sic & lex naturalis eadem est apud omnes homines. A quae ut lex humana, quia ponitur hominum voluntate, de se mutabilis est apud diuersas gentes: immo & apud eandem diuersis temporibus, diuersa inuenitur: pro iudiciorum, & voluntatum diuersitate, quae facile contingit hominibus. Sic etiam lex naturalis, quia instituta est à natura constanti, ac semper sibi simili, immutabilis est; nec pro varietate personarum, locorum, aut temporum variatur: hocque est quod dist. 5. in initio dicitur ius naturale non variari tempore, sed permanere semper immutabile.

Quod tamen iuxta doctrinam quam D. Thomas habet 1. 2. quest. 94. art. 4. 5. & 6. intelligendum est primò de variatione facta per detractionem, quae si sic subtrahatur aliquid, ut ipsum amplius non sit legis naturalis cum; an euerit. Alioqui enim ipsam variari per additionem, non est incommodum. Nam, ut multa ei addi possunt ad vitam humanam moderatam (sicut addita est lex positiva iam diuina quam humana) non tamen quae contra eam sint; etiam si praeter eam esse possint; ut matrimonij clandestini invaliditatio, quam Conc. Trident. indixit, sess. 24. De reform. matrimonij cap. 1. est quidem praeter legem naturalem, statuentem quod de le licita sit maris, & foeminae mixtio: non est tamen contra eam, quia non euerit illam: sicut & artem suppeditae vestes homini, est quidem praeter naturam institutum, quae fecit hominem nudum: non est tamen contra, quia inde non eueritur tale institutum.

Intelligendum est secundò, de lege naturali, ratione suam: nam ratione hominum variari, seu non eodem modo retineri ab omnibus hominibus, contingere potest. Ex aliqua enim tarditate ingenij, aut mala persuasione, aut deprauata consuetudine, ac corruptis affectibus, sic hallucinari possunt aliqui; ut non teneant pro naturali legis praescripto, id quod ipsa praescribit: immo potius teneant illius contrarium: ut accidit eis, qui ex cap. 1. Epist. ad Rom. traditi in reprobum sensum, non sunt auerlati peccata, quae manifestè sunt contra naturam. Accidit etiam Lacedaemonibus, qui auctore Plutar-

cho in Lieurgo, furta non solum non prohibuerunt, vt debu-
isse, principium illud notissimum, Quod tibi fieri non vis alteri ne fece-
ris, ostendebat aperte, sed etiam persuaserunt; hac tamen condi-
tione, vt si quis in furto deprehenderetur tanquam negligē-
ter, & ineptē executus suum munus, multis verberibus affi-
ceretur. Accidit etiam quibusdam aliis, de quibus Alphonfus
à Castro lib. 2. De lege pœnali cap. 14. versu Ignorantia autem iu-
ris naturalis.

Intelligendum est postremò de lege naturali secundum
ea quæ affirmatiuè ad ipsam pertinent: vt censentur quæcū-
que statuit præcipiendo, vel prohibendo; Honorandos esse
parentes, Non esse furandum. Mutari enim potest secundum
illà, quæ ad eam pertinent negatiuè, vt censentur ea, de qui-
bus nihil statuit, neque de eorum contrario: quo modo re-
rum omnium communio iuris est naturalis, distinctio. i. cap.
Ius naturale & dist. 8. in principio: quia nihil de illa nec de il-
lius contrario, hoc est, de rerum proprietate, & diuisione lex
naturæ præcipit, aut prohibet. Idem est iudicium de liberta-
te: de qua similiter, nec de ipsius contrario, hoc est, de serui-
tute statuitur lege naturæ, vnde in eis videmus varietatem:
nempe apud quosdam, vt apud Religiosos, sicut olim in initio na-
scentis Ecclesie apud omnes Christianos ex Act. cap. 4. vtitur esse
rerum omnium communionem: apud alios verò, vt com-
muniter apud sæculares, vtitur rerum diuisionem, &
proprietatem. Item in quibusdam regionib. seruitutem man-
cipiorum esse in vsu, vt in Hispania: in aliis verò non esse,
vt in Gallia.

De dispensatione ab obligatione legis naturalis.

SECTIO III.

44. **Q**uari autem solet, An possit quis ab legis naturalis ob-
ligatione eximi aliqua ratione. De qua re, ad nostrum
institutum sufficit hæc statuisse. Primum est, neminem ab
obligatione legis naturalis eximi per eiusdem legis abrogationem: hoc est, ex eo quod illa aliquando amiserit obligandi-
vim, quam prius habuerit. Nequit enim talem mutationem
subire, cum instituta, sanctaque sit hominibus à Deo, qui
indidit ipsis naturam participem rationis; cuius dictamini
voluit idios parere, quando, & quomodo oporteret. Vnde
sequitur eam nullo humano statuto mutari, nullaque con-
suetudine abrogari posse: sed peccare omnes qui illam trans-
grediuntur, iuxta illud Isaie 24. Terra infecta est ab habita-
toribus suis: quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dis-
sipauerunt, fœdus sempiternum, propter quod maledictio
vorabit terram.] Quem locum D. Thom. 1. 2. q. 100. art. 8. ait
intelligendum esse præcipuè de præceptis Decalogi, quæ le-
gis naturalis esse constat. Neque dici potest Deum sua autho-
ritate illam abrogare; ipsè enim qui fidelis est, nec seipsum
negare potest 2. ad Tim. 6. 2. retractare nequit suum decretum.
Retractaret autem si genus humanum; quod vt est rationis
capax, voluit obligatum esse legi naturali; ab eadem postea i-
psum simpliciter liberare.

45. Secundum est, declaratione facta per *ἐπινοήσας* (de qua
inferius) quod casus aliquis non comprehendatur in aliqua
lege naturali, tunc non teneri quemquam tali legi in eo casu
parere. Sic enim lege naturæ de reddendo alteri, quod apud
te deposuerit, non teneris parere in eo casu, quo is qui apud
te ensem deposuit agitur furiis: quia ratio sufficienter osten-
dit ad talem casum dictam legem non extendi. Cæterum in
casu, quo propter defectum argumenti, dubium est an quid
certum, lege naturali præceptum, aut prohibitum sit recur-
rendum est ad Papam pro declaratione, tanquam requiren-
te Spiritus sancti magisterium: alias verò quiuis sufficienti ar-
gumento innixus potest illam facere.

46. Tertium est, neminem per dispensationem eximi posse ab
obligatione legis naturalis si propriè loquamur de dispensa-
tione, quæ superior obligationem legis ab aliquo remouet
in casu, quo ea virget: ita vt liceat illi facere absque peccato,
quod alio qui ex lege vitare tenetur: vel omittere, quod alio-
qui ex lege tenetur facere. Neque enim talis dispensatio dari
potest ab humanis Magistratibus: quoniã lex naturalis pro-
posita est eis tanquã certa, & fixa regula; ad quam suæ autho-
ritatis vsu omnem, siue quoad communitatem, siue quoad parti-
culares personas, exigant ac moderentur. Non aut, vt possint a-
liquid in ea immutare. Quod à Cicerone in l. 3. De Republica

obseruatum, laudibus effert Lactantius lib. 6. Diuinarum in sit.
cap. 8. in quibus ipsum diuinam penè voce vim legis naturæ de-
scripsisse his verbis. Est verò lex recta ratio, naturæ congru-
ens, diffusa in omnes; constans, sempiterna: huic legi nec pro-
rogari fas est, nec derogari ex hac aliqua licet: neque tota ab-
rogari potest, nec verò aut per Senatum, aut per populum ab
hac lege liberari possumus hæc ille.

Quod verò neque à Deo sit expectanda talis dispensatio;
qua scilicet per diuinam auctoritatem ille, qui prius lege na-
turali certis conditionib. positus ad aliquid agendum, vel vi-
tandum obligatus erat, postea isdem conditionibus perman-
entibus, non fit ad id obligatus, pater: quia oporteret De-
um per talem dispensationem retractare decretum suum æ-
ternum, quod impossibile est, vt constat ex antedictis.

Dispensationem autem generaliter dicta, qua legis obliga-
tio remouetur ab actu, quem ea præcipit: potest quis eximi
ab obligatione legis naturalis per remotionem conditionis,
qua sublata ab actu, non cadit sub eiusmodi legem: quem-
admodum ab actu, quo Hebræi spoliarunt Ægyptios Exo.
12. Deus conditionem vsurpationis rerum alienarum (per
quam cecidisset sub præceptum legis naturæ, Non furtum
facies) sustulit transferendo in eisdem Hebræos talium rerum
dominium. Quemadmodum item Summus Pontifex
ab aliquo tollens legis humanæ impedimentum dirimens
matrimonium, facti vt in illo ipso actus coniugalis non cadat
sub præceptum Non mœchaberis; sicut caderet tali impedi-
mento manente.

Cæterum ex dictis intelligitur, quod ea lex naturalis quæ
præcipit aliquid secundum se (& non secundum aliquam
conditionem ipsius externam, quæ mutari possit) dispensa-
tionem non admittit. Quo in genere ponitur principium
communissimum, quod ante attingimus: Bonum est facien-
dum. Haberi enim annexam obligationem, seclusa omni cõ-
ditione variabili, adeo vt in quocumque casu, ac quocumq;
modo quis moraliter operetur, debeat bene operari; siq; ma-
lè operetur, semper id ipsum communissimum præceptum
transgreditur. Ponuntur item præcepta negatiua de rebus in-
trinsecis, seu ex interiore sua naturâ, malis: qualia sunt præ-
cepta ea, quibus prohibentur odium Dei, aut idolorum, aut
alix id genus actiones, quibus homo malè afficitur ad Deum
vltimum suum finem: à quo exorbitando, impossibile est ali-
quid bene moraliter fieri. Vnde in talibus actibus, nulla da-
tur alia via excusandi à peccato, quam per ignorantiam in-
vincibilem, qua redduntur indeliberati: de quibus, vixit ne-
cessarius, nec positus in libera potestate agentis, præceptum non da-
tur.

CAPVT VI.

De synderesi, & conscientia.

SVMMARIVM.

- 48. Quid sit synderesis, & quid conscientia.
- 49. Synderesis principium peccati esse non potest, nec errorem admit-
tere.
- 50. Quomodo synderesis sit semper vera, cum conscientia sit aliquando
erronea.
- 51. Synderesis lumen est quod extingui quidem non potest; impediri ta-
men potest ab effectu illuminandi.
- 52. Vnde proueniat tale impedimentum.
- 53. Ratio cur aliqui grauius peccantes non sentiant conscientie remor-
sum.
- 54. Officia varia conscientia, quorum alia tribuntur ei, vt te-
sti.
- 55. Alia vt iudici.
- 56. Alia vt legislatori, vel consiliario.
- 57. Varia appellationes que conscientia tribuntur, ac singularum
ratio.

48. **Q**uædam, vt facientia ad nostrum institutum, de synde-
resi & conscientia attingenda sunt. Primum est, synde-
resim & conscientiam ex D. Thoma 1. parte & in quæstioni-
bus de veritate illius quæst. 79. art. 12. & 13. & hic quæst. 16. & 17.
vtrouique art. 1. inter se ita distingui, vt synderesis sit habituale
lumen menti nostræ insitum à natura, quo clarè percipere